

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi
alkoholilain muuttamisesta
(etämyynti, toimitusmyynti ja
markkinointi)**

**HE 131/2025 vp
18.11.2025**

**Asiantuntijalausunto, eduskunnan sosiaali-
ja terveystoimikunta**

**Juha Mikkonen, toiminnanjohtaja,
terveyspolitiikan ja -hallinnon tohtori
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry**

Alkoholipolitiikan keskeisiä kysymyksiä

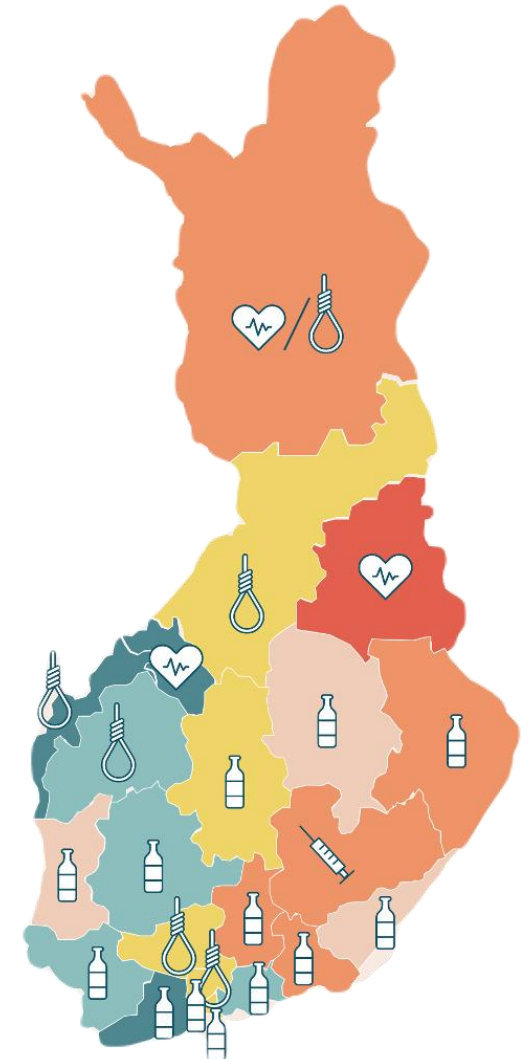

- Mitä tapahtuu WHO:n suosittelimille kustannustehokkaille keinoille ehkäistä alkoholin aiheuttamia haittoja (hinta, saatavuus, markkinointi)?
- Mitä tapahtuu alkoholinmyynnin ja ikärajojen valvontajärjestelmälle?
- Mitä tapahtuu alkoholimarkkinoinnin kielloille?
- Mitä tapahtuu kansanterveysperusteiselle yksinoikeusjärjestelmälle?
- Mitä tapahtuu ehkäisevän päihdetyön rahoitukselle?

Väestötason prevention periaatteet murtuvat - Alkoholi

- Lakiesitys heikentää kaikkia tutkimustiedon mukaan vaikuttavia ja kustannustehokkaita keinoja (hinta, saatavuus ja markkinointi) alkoholihaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.
- Kustannustehokkaiden väestötason alkoholipoliittisten keinojen tietoinen heikentäminen nykyisessä taloustilanteessa ei ole perusteltua.
- Lakiesityksen haitalliset vaikutukset kohdistuisivat erityisesti haavoittuviin ryhmiin, kuten lapsiin, nuoriin, alkoholin riski- ja ongelmakäyttäjiin, yksin asuviin ja ikääntyneisiin.
- Lisäksi esitys lisää vältettävissä olevia kustannuksia terveydenhuollossa, sosiaalipalveluissa, tuomioistuimissa, poliisi- ja pelastuspalveluissa sekä työllisyyden hoidossa.
- Etämyynti tulee todennäköisesti lisäämään ulkomailta tuotavan alkoholin määrää ja heikentämään veropohjaa. Esityksessä kaavailtu etämyyntiä koskeva sääntely asettaa nykyisen vähittäismyyntijärjestelmän tulevaisuuden vaakalaudalle.

Alkoholihaitat sitovat kriittisiä resursseja

Terveys ja turvallisuus	Yhteiskunta	Perheet ja lapset	Raskauden aikainen käyttö ja sikiövauriot
pahoinpitelyt, tapot ja muut väkivaltarikokset liikenneonnettomuudet työturvallisuuden vaarantuminen tulipalot muu riskikäyttäytyminen, mm. tartuntataudit	terveydenhuollon kustannukset järjestyshäiriöt julkisilla paikoilla poliisin ja pelastustoimen kustannukset ilkkivallan kulut vankeinhoitojärjestelmän kulut oikeudenkäyntien kulut alentunut tuottavuus	lasten tarpeiden laiminlyönti lähisuhdeväkivalta vanhemmuuden ongelmat ja avioerot mielenterveys ja päihdeongelmat taloudelliset ongelmat	fetaalialkoholisyndrooma (FAS) ja muut vakavat kehityshäiriöt alhainen syntymäpaino epigeneettiset ylisukupolviset vaikutukset kehitykseen

Alkoholin etämyynti

Kooste lausunnosta:

Ulkomaalaiset toimijat voisivat myydä verkkokaupoissa Suomeen jopa 80 % vahvuista alkoholia

- Asiaa perusteltu EU-oikeudella ja KKO:n tuomiolla, mutta ei yksiselitteistä
- **Etämyynti heikentää Alkon yksinoikeusasemaa**
 - Hallitusohjelmassa sovittu, että Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa ei muuteta
- Esitys asettaa tarkoituksella **toimijat eriarvoiseen asemaan**
 - Ulkomaalaiset toimijat ja Alko saavat myydä kotiin kaikkia juomia
 - Kotimaiset toimijat saavat myydä alkoholilaissa sovittuihin 5,5/8 % rajaan asti
- Paljon **avonaisia kysymyksiä**:
 - Olisiko ollut mahdollista etsiä yhdessä EU-komission kanssa ratkaisu, jossa etämyynnissä olisi voitu noudattaa samoja vähittäismyynnin prosenttirajoja kuin kansallisesti on käytössä?
- Käytännössä uudistus avaa välittömästi tien **haastaa kansalliset vähittäismyynnin %-rajat**
- Jos Alko halutaan purkaa niin siitä tulee äänestää, ei tuoda asiaa takaoven kautta ilman vastuunottoa.

EHYTin muutosesitykset:

- Etämyynti rajataan samoihin prosenttirajoihin kotimaisen vähittäismyynnin (enintään 5,5 % ja 8 % käymisteitse valmistetut tuotteet) kanssa, kuten esimerkiksi Valvira ja THL ovat aiemmin esittäneet.
- Kuljetusyrityksille asetetaan velvollisuus tarkistaa veronmaksun tunniste ennen toimitusta. Mikäli tätä ei tehdä, kuljetusyritys voi menettää toimituslupansa ja saada liikevaihtoon sidotun seuraamusmaksun.
- Lakiin kirjataan etämyyjille velvollisuus rekisteröityä Suomeen, kuten Ruotsissa.
- Viranomaisille varmistetaan riittävät resurssit ja tiedonsaantioikeudet valvoa ulkomailta tapahtuvan myynnin volyymejä, verojen maksua sekä alkoholista aiheutuvia haittoja.

Alkoholin kotiinkuljetus

Kooste lausunnosta:

- Esitys sallisi alkoholin toimitusmyynnin kotiin ja muihin paikkoihin.
- Suomessa elää 89 000 lasta perheissä, jossa vähintään toisella vanhemmalla on vakava päihdeongelma.
 - Kotiin toimitettava alkoholi vaikeuttaa näiden lasten asemaa.
- Suomen väestö ikääntyy nopeasti, mikä lisää terveys- ja hoivapalvelujen tarvetta tulevina vuosikymmeninä.
 - Jo nyt ikääntyneiden alkoholin käyttö on huolestuttavalla tasolla.
- Suomessa on noin 500 000 ihmistä, jotka käyttävät alkoholia riskirajalla.
 - Kotiinkuljetusta hyödyntävät tutkimusten mukaan yleensä alkoholin riskikäyttäjät.

EHYTin muutosesitykset:

- Alkoholin **toimitusmyyntiä ei sallita**, koska se uhkaa lisätä alkoholihaittoja sekä romuttaa nykyisen valvontajärjestelmän.
- Mikäli haitoista huolimatta esitys päätetään hyväksyä, niin EHYT esittää seuraavia muutoksia:
 - Alkoholijuomien pikatoimituksia ei tule sallia, vaan toimitusaika tulisi rajoittaa vähintään seuraavaan päivään.
 - Vahva tunnistautuminen lisätään lakiesitykseen, jotta voidaan välttää alkoholin päätyminen alaikäisille sekä lisätä valvontaa.
 - 1000 euron seuraamusmaksua velvoitteiden rikkomisesta nostetaan aiemman esityksen mukaiseen 20 000 euroon. Vaihtoehtoisesti seuraamusmaksu voidaan sitoa toimitusluvan haltijan liikevaihtoon.
 - Toimitettavan alkoholin määrälle säädetään enimmäisraja, ja koko toimitusketjusta vastaavan yrityksen tulee kantaa päävastuu.
 - Toimituslupa tulisi myöntää määräajaksi, ja sen edellytyksenä olisi osaamisen osoittaminen ja Valviran valvonta.
 - Iän, päihtymyksen tarkistaminen ja alkoholin luovutusaika sekä -paikka pitää voida todentaa viranomaisille jälkikäteen.
 - Tutkijoilla tulee olla tieto tarkistusten määrästä sekä myynnistä ja toimituksista kieltäytymisistä vaikutusten arvioimiseksi.

Alkoholin markkinointi

Kooste lausunnosta:

- Esitys poistaisi väkevien alkoholijuomien markkinointikiellon verkkomarkkinoinnilta
 - Väkeviä ei saisi kuitenkaan mainostaa tv:ssä tai radiossa, toisin kuin muita alkoholituotteita
- Sosiaalisen median vaikuttajien markkinointi sallittaisiin-
- Verkkokaupat voivat ehdottaa alkoholituotteita kuluttajille ostohistorian tai elintarviketilausten yhteydessä.

EHYTin muutosesitykset:

- EHYT esittää, että muutokset alkoholin markkinoinnin lisäämiseen hylätään seuraavista syistä:
- Verkkomarkkinoinnin sääntelyn purkaminen lisää alkoholimainontaa ja mahdollistaa kohdennetun mainonnan, joka todennäköisesti lisää kulutusta.
- Ulkomaalaisille etämyyjille tulee mahdollisuudet markkinoida ja myydä kaikkia alkoholijuomia suomalaisille kuluttajille.
- Väkevien alkoholijuomien markkinointi lisää altistumista brändeille ja normalisoi alkoholin käyttöä.
- Digitaalinen markkinointi kasvattaa kulutusta erityisesti riskikuluttajien ja nuorten parissa.
- Sosiaalisen median ja internetin ikärajavaalvonta toimii heikosti: alaikäiset profiilit onnistuvat pääsemään käsiksi mm. verkkosivuille usein ongelmitta ja seuraamaan vaikuttajia, jotka jakavat alkoholisisältöjä.

VÄKEVÄMMÄT ALKOHOLIJUOMAT RUOKAKAUPASSA EIVÄT EHKÄ OLE SINULLE TAI SINUN PERHEELLESI ONGELMA. NÄKYMÄTTÖMILLE LAPSILLE NE OVAT.

Näkymättömät lapset kantavat merkittävän osan haitoista, joita alkoholinkäyttö maassamme aiheuttaa. He ovat lapsia, joiden perheessä alkoholia käytetään liikaa. Kodissa he vetäytyvät näkymättömiin vanhemman juomisen tieltä. Yhteiskunnassa näkymättömistä lapsista ei puhuta eikä heidän äänensä tule kuuluviin, vaikka heitä on yli **89 000**.

Suomalaisen alkoholipolitiikan keskiössä on oltava lasten suojeleminen alkoholihaitoilta. Näkymättömistä lapsista pitää tehdä näkyvä osa alkoholipoliittista keskustelua.

Päihdehaittojen ehkäisy

- Lakiesitys jättää huomiotta hallituksen muut päätökset leikata historiallisen merkittävästi terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Käytännön ehkäisevä päihdetyö on Suomessa pitkälti kolmannen sektorin varassa.
- Epäselvää, kohdistuvatko myös loppuvuoden 2025 sote-järjestöleikkaukset myös päihdetyöhön (STM/STEA).
- Hallitus on päättänyt leikata 140 miljoonaa euroa järjestölähtöisestä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä vuoteen 2027 mennessä. Euromääräisesti tämä on yli kolmasosa hallituskautta edeltävästä tasosta.
- Lakiesityksen vaikutusarviossa ei tuoda esille mittavia ehkäisevään työhön ja terveyden edistämiseen päätettyjä leikkauksia.
- Myös lainsäädännön arviointineuvosto korosti lausunnossaan, että olisi arvioitava tarkemmin etenkin alkoholilakiin tehtävien muutosten ja ehkäisevään päihdetyöhön tehtävien leikkausten mahdollisia yhteisvaikutuksia (ks. arviointineuvoston lausunto 26.9.2025).

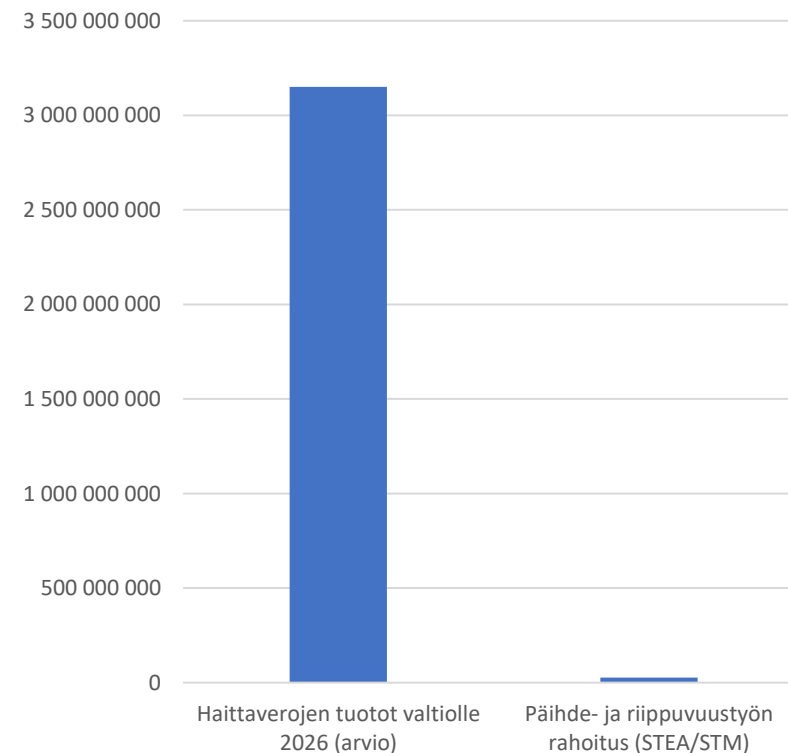
Resurssit eivät vastaa tarvetta ja ilmiön laajuutta

Ehkäisevän päihdetyön rahoitus tulisi mitoittaa haittojen määrän mukaan.

- Mikäli muuta rahoitusta ei löydy, tulisi selvittää **haittaverojen korvamerkitsemistä** ehkäisevään kansanterveystyöhön (erit. alkoholi, tupakka/nikotiini, huumeet ja rahapelaaminen).
- Valtion tuottoarviot ns. haittatoimialoilta vuodelle 2026:
 - Alkoholivero: 1 447 M€
 - Tupakkavero: 1 115 M€
 - Rahapelaaminen: 594 M€

Yhteensä: 3,2 miljardia euroa

- Ehkäisevän työn rahoitus on jyrkässä epäsuhdassa tuottojen kanssa kanssa.
- Kerätyistä haittaveroista ja tuotoista voitaisiin tulevaisuudessa korvamerkitä tietty prosentti (esim. 5 %) päihdehaittojen ehkäisyyn, jotta resursointi vastaisi todellista tarvetta ja toimintaa pystyttäisiin toteuttamaan kestävällä pohjalla ja kumppanuuteen perustuvassa yhteistyössä yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa, kuten ehkäisevää päihdetyötä käsittelevässä laissa esitetään.